

Slovenski dom

Štev. 178.

V Ljubljani, v petek, 7. avgusta 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Zmagovito letalsko udejstvovanje v Egiptu in nad Malto

Vojno poročilo št. 800 — 100. zmagata 51. letalskega roja

Uradno vojno poročilo št. 800 pravi: Na egiptovskem bojišču so italijanski in nemški letalski oddelki ob ponovnih nastopih v nizkem poletu napadli nasprotnikove oddelke in postojanke ter v boju sestrelili 6 angleških letal.

Sovražnikovi poletji na Tobruk in Marso Matruh so povzročili nekaj škode. Eno angleško letalo je bilo uničeno.

Med nastopi na Malto je naš lovski oddelek, ki je spremljal bombnike, povzročil angleškemu letalstvu izgube dveh letal vrste »Spitfire«, noko drugo angleško letalo pa je bilo deležno iste usode v dvoboju z nemškimi lovcimi.

Angleška letala so poskusila z napadom na naš konvoj na srednjem delu Sredozemskega morja. Protiletalski topovi s spremljevalnih edinic so zadeli eno letalo, ki je tresčilo v morje. Konvoj ni imel posebne škode.

Eno naše letalo se ni vrnilo s svoje vojne naloge na vzhodnem delu Sredozemskega morja. Pripomba k uradnemu vojnemu poročilu št. 800:

Pri nastopu nad Malto, ki ga omenja večrajšje uradno vojno poročilo, so igrali prvo vlogo hrabri lovcii 51. roja ter 2. skupina, ki so v trdem boju zoper čez vse utrjeno sovražnikovo oporišče na tem operativnem nebu dosegli svojo 100. zmago.

Železniška zveza med Azovskim in Kaspiškim morjem pretrgana

Nemci zasedli železniško križišče Tihorjeck — Boji v kolenu Dona, pri Rževu in pri Volhovu — Angleški napadi na porenska industrijska mesta

Hitlerjev glavni stan, 7. avg. s. Nemško vrhovno poveljstvo je dalo včeraj naslednje uradno vojno poročilo:

V kavkaški pokrajini je bilo zavzeto železniško križišče Tihorjeck in železniška proga severozahodno od mesta dosežena na dolgi črti. Nagli oddelki pehotnih divizij so nadaljevali z napredovanjem proti jugu. Oddelki uničevalnih letal podpirajo v visokem in nizkem letu nastope oklepnih oddelkov ter razširjajo mostišča onstran Kubana.

Južno od Vorosilovska so nagli oddelki

med svojim napredovanjem čez Kuban pretrgali važno železniško zvezo med Črnim morjem in Kaspiškim jezerom. Severno od Sala napad nemških in romunskih čet dobro napreduje. K uspehom na tem predelu so hrabro pripomogli romunski oddelki.

V velikem kolenu Dona je bilo uničenih 25 sovražnikovih oklepnih voz in so bili odbiti sovjetski protinapadi.

Preteklo noč je letalstvo nadaljevalo z napadi na železniške naprave in postaje v sovjetskem zaledju.

Na predelu pri Rževu se hudi boji nadaljujejo severno od mesta. Sovjeti so med svojimi brezuspešnimi napadi izgubili 28 oklepnih voz.

Po Volhovu je prav tako spodletel sovražnikov napad, ki so ga podpirali oklepnii vozovi. Na vzhodnem bojišču je bilo včeraj sestreljenih 108 sovražnikovih letal.

6 nemških letal se ni vrnilo.

Po poletih, ki jih je včeraj izvedlo nekaj angleških letal na zahodno Nemčijo, je angleško letalstvo preteklo noč naredilo nove napade na porensko-westfalsko industrijsko pokrajino, ne da bi bilo povzročilo škodo na vojaških ciljih. Škoda povzročena po stanovanjskih predelih nekaterih mest je zelo majhna. Nočni lovcii so sestrelili 5 angleških bombnikov. Nemško letalstvo je včeraj in preteklo noč z bombami velikih mer in iz nizkega leta bombardiralo vojaško važne naprave na južni in vzhodni angleški obali.

Nemška izdaja Mussolinijeve knjige »Govorim z Brunom«

Berlin, 7. avgusta. s. »Völkischer Beobachter« prinaša oceno o nemški izdaji knjige Benita Mussolinija »Govorim z Brunom«. Prevod je bil objavljen zdaj in ga je Duce posvetil sirotam nemških padlih letalcev. Maršal Goering je za nemško izdajo napisal navdušen uvod, v katerem med drugim pravi, da sta »v Brunu Mussoliniju Duce in z Ducejem Italija izgubila veliko upanje, saj je bil Bruno mlad, pa so njegove letalske zasluge v vojni in v miru bile že tako bleščeče«. Uvod se končuje s stavkom: »S tem, da je Duce s tovariško in nadvse prisrčno mislilo nemško izdajo knjige posvetil sirotam padlih letalcev, omogoče po ustanovi »Bruno Mussolinij« vedno večje duhovno združevanje med prijateljskim in zavezniškim narodom Italije in Nemčije«. Ocena, ki jo je glasilo hitlerjevske stranke priobčilo o knjigi, posebno poveljuje njeno moralno in duhovno veljavo, objavlja iz nje dolge odstavke ter jo označuje za »spomenik srca«.

Junaška smrt italijanskega letalskega častnika

Nekje na oblišču, 6. avg. AS. Pri plemenitem, toda brezuspešnem poskusu podpolkovnika Quarantottija, poveljnika nekega lovškega krkela, pomagati nekemu svojemu vojaku na bojišču, je neki »Spitfire« napadel in sestrelil letalo, ki se ni več vrnilo. Podpolkovnik Quarantotti se je, čeprav je bil še zelo mlad, udeležil prvih vojnih poletov v Abesiniji s krdelom bombnikov in se je junško udeležil večjih bitk pri Enderta, Seiru in Asciangi do zmagave v Afriki. Po Afriki se je Quarantotti udeležil vojne v Španiji. Na nekem legionarskem letališču na Balearih je bil v njihovem bombniškem krdelu ter se udeležil sijajnih nastopov, ki so v kratkem spremenili barcelonsko pristanišče v grobišče ladij in kup razvalin. V tej svetovni vojni se je najprej udeležil bombnih napadov na Gibraltar, pozneje mu je bila zaupana skupina lovciev, ki so ji sestavljala nova letala vrste »Re 2001«. Njegovi piloti so ga ljubili. V njegovi skupini je vladalo zaupanje, disciplina in navdušenje. Quarantottijevi piloti so nastopali na zased polnem nebu nad Malto. Lovili so sovražnika, ga prestrelali in spremljali bombnike. Sestrelili so na desetine sovražnih letal. Quarantotti je bil tehnično popoln pilot, letalec poln duha, volje in sposobnosti. Rojen je bil v Napoliju 1. 1910., odlikovan s štirimi srebrnimi kolajnami za vojne zasluge, z eno bronasto kolajno za letalske zasluge in vsi ta mu bila dva znaka v priznanje vojnih zaslug.

Vojni nastopi v Holandski Indiji končani

Tokio, 7. avgusta. s. V japonskih krogih razlagajo zasedbo otokov Aru, Kei ter Temimber v Alfursem morju (med severno Avstralijo in Novo Gvinejo). Ti otoki so bili edino oporišče, ki je še ostalo nasprotniku na tem predelu. Zdaj so v japonskih rokah in jih bodo japonske čete izkoristile za nastope zoper zavezniške sile. Z zasedbo teh otokov so se končali vojni nastopi v vodah holandske Indije. Otok Temimber je komaj 400 km od avstralske obale. Avstralija je že pod japonskim pomorskim nadzorstvom, o čemer razloženo pričajo napadi japonskih podmornic na Sidney in Newcastle. Vrh tega je japonsko letalstvo že napadlo severno in južno Avstralijo.

Amerikanci o nemškem napredovanju v Rusiji

Buenos Aires, 7. avgusta. s. Dopsnik »New York Times« na ruskem bojišču pravi v zadnjem poročilu, da tudi v sovjetskih vojaških krogih smatrajo za decela nemogoče, da bi se nemško napredovanje proti Volgi in proti Kavkazu dalo ustaviti. Timošenkove vojske bi ga utegnile kvečjemu zadržati s tem, da bodo dajale ubupan odpor. Rusi stoje pred sovražnikom, ki je v vseh ozirih močnejši. Poročila, ki prihajajo v Moskvo od različnih sovjetskih poveljstev na bojišču, se ujemajo v tem, da slikajo položaj kot vsak dan težavnejši. Rdeča armada je v popolnem umiku vzdolž vsega 450 km dolgega bojišča od Dona do Kavkaza.

»Počitek pri El Alameinu« v pravi luči

Odbitje angleških tankovskih napadov konec julija je bil uspeh, enak zavzetju Tobruka

München, 7. avgusta. s. V »Münchener Nachrichten« je izšel članek pod naslovom »Počitek pri El Alameinu«, v katerem pisec povzema na kratko dogodke, ki so privedli do prodora od Ain El Gazale do El Alameina ter razmotriva sedanji položaj. Med drugim piše:

»Glavni boji se ne odigravajo v prvih bojnih črtah, pač pa na oskrbovalnih poteh. Iz tega živahnega delovanja v zaledju bojišča pri Alameinu se vidi, da je sedanji mirni in vztrajni boj vse prej kot počitek. Letalsko ravnotežje, ki je bilo sunkovito pretrgano v korist Anglije z oddaljitvijo libijskih oporišč od bojišča, je bilo v zdaj spet vzpostavljeno in italijanski in nemški letalci že začeljo z bombardiranjem angleških oporišč v Aleksandriji, v Kairu in ob Sueškem prekopu. Z vojnimi nastopi na suhem Auchinleck kljub svojim protinapadom v mesecu juliju ni mogel prevzeti

pobude v svoje roke, še manj pa doseči kak učinkovit uspeh. Tudi v tem razdobju so se Italijani in Nemci izkazali za močnejše in gibčnejše kot pa sovražnik.«

Potopitev sovjetske križarke »Rdeči Krim« in njen odmev v nemškem tisku

München, 7. avgusta. s. Tudi münchenski časopisi pišejo o potopitvi sovjetske križarke »Rdeči Krim« ter jo označujejo kot nov sijajen dokaz za sodelovanje obeh držav na vseh bojiščih. »Münchener Neueste Nachrichten« kličejo v spomin, kako so italijanski motorni protipodmorniški čolni opravili koristno delo že v bojih za Sebastopol, ko so

List pripominja, da je obupne poskuse, ki jih je izvedel sovražnik s stotinami tankov med 17. in 19. julijem in potem znova 23. julija ter povsod ob obali skušal sebi utreti pot, treba smatrati za spodletle ne samo zato, ker njihova brezuspešnost pomeni enega največjih italijansko-nemških uspehov, uspeh, ki ga je mogoče primerjati z zmago pri Acromi ali z zavzetjem Tobruka, temveč tudi zato, ker so bili v resnici poskus ofenzive, katero je, potem ko je spodletela, London skušal prikazati kot nedelavnost.

preprečevali napade sovjetskih ladij na nemško in romunsko zaledje ter potopili več nasprotnikovih ladij. List piše med drugim: »Brijantni uspeh, ki so ga dosegli italijanski motorni protipodmorniški čolni s tem, da so potopili križarko »Rdeči Krim«, obraca pozornost na pomorski položaj na Črnem morju, na čigar obalah se te dni bijejo odločilni boji. Po zavzetju ukrajinskih pristanišč in Sebastopola ostajajo sovjetski mornarici na razpolago samo še pristanišča ob kavkaški obali, v katerih ni mogoče popravljati večjih ladij, čeprav so v teh pristaniščih delno urejene naprave. Sovražnikovo brodogradje, ki spričo vojaških nastopov na suhem mora gledati, kako padajo drugo za drugim razna oporišča, skuša izvesti nekaj nastopov ob krimskih obalah.«

Svoja izvajanja pa omenjeni list končuje s pripombo, da spričo uspehov romunskega, nemškega in italijanskega ladjevja črnomorska mornarica, ki je v Moskvi uživala sloves izbranega revolucionarnega orožja, začneja čutiti, da je položaj na črnomorskem odseku pred bistveno spremembo.

38 novih sovjetskih generalov imenovanih

Rim, 7. avgusta. s. Imenovanih je bilo 38 novih ruskih generalov, katerih imena prinaša »Pravda«. Da je med Sovjeti vojska in politična kriza, je dokaz dejstvo, da se niti »Pravda« ne obzavlja poudarjati, da bi kazalo spremeniti poveljnike. Kadar so poveljniki tepeni, nastopa nepretrgano laže ali težje vprašanje, kako dobiti drugih, ki jih Stalin in njegovi smatrajo za pripravnejše, da rešijo boljševiške armade pred grozečo usodo. Zaradi tega torej ni brez pomena, če najuglednejši list sovjetske vlade prinaša seznam novih vojaških poveljnikov, ki so jih v naglici imenovali celih 38, da bi resili boljševizem spričo vdirajočega pritiska obeh sil.

Vesti 7. avgusta

Novi turški vladi je v zbornici dalo zaupnico 391 poslancev.

Japonske oblasti so otok Javo razdelile na ozemlja in pokrajine. Ozemlji sta Surabaja Djokjakarta, ostali del Jave pa je razdeljen na 17 pokrajin.

Na smrt je bil obsojen uradnik neke berlinske špedicijske tvrdke, ker si je prilastil raznega blaga in perila v vrednosti 40.000 mark. Štirje njegovi sokrivci pa so bili obsojeni na strogi zapor od 2 do 8 let.

Portugalskemu vojnemu ministrstvu je bil na vladni seji odobren dodatni kredit 250 in pol milijonov escudov. Od tega je namenjeno 56 milijonov za modernjšo opravo portugalske vojske, 154 milijonov pa za druge potrebščine.

Zagrebska vlada je objavila zakonski odlok, s katerim se uvajajo novi načini za pobijanje zločinov, naperjenih proti državi. Po tem odloku lahko svoje osebe, ki same ali v zvezi z oboroženimi skupinami ogražajo javni red, lahko pošljejo za dobo 6 mesecev do treh let na prisilno bivanje v taborišča. Lahko pa se jim zaseže vse premoženje. Za svojece bodo smatrali ženo, starše, otroke, brate in sestre takih oseb.

Načelnik ameriškega letalstva je sporočil da bo 20% tovarn, ki izdelujejo bombnike z več motorji, moralo odslej izdelovati samo velika letala za prevoz čez morje. Z njimi bodo pošiljali potrebno preskrbo ameriškem vojaškemu zboru v Angliji. Ta sklep dokazuje, da Angliji in Ameriki manjka ladij in da je plovba po morju zaradi osnih podmornic vedno nevarnejša.

Na seji albanske vlade so pooblastili notranjega ministra, da takoj zbrise vsa slovanska imenaa ki jih je bivša jugoslovanska vladavina dajala svojim albanskim podaniikom. Isto velja za krajevna in splošna zemljepisna imena, da se za vedno izbrisejo spomini na zoprno sužnost, iz katere je bilo Kosovo končno in za vselej odrešeno.

Angleške in ameriške izgube v ladjah in pomorskem prometu

Stockholm, 7. avgusta. s. Švedski list »Dag Posten« je objavil pregled mornariškega veččaka, ki prinaša prav zanimive številčne sezname in tehne sodbe. »Bitka na Atlantskem morju«, piše list, se razvija zelo ugodno za osne države.

Zavezniki tonaža se čedalje bolj krči, kar pa nanovo naredi ladii, ni dovolj za kritje izgub. Podmornice osi brez oddiha napadajo angleške in ameriške trgovske ladie ter jih pošiljajo drugo za drugo na morskno dno. Številke potopljenih ladij 1. 1917 so bile strahotne, a izgube v zadnjih vojnih mesecih jih že prekašajo. Od decembra 1941 pa do julija 1942 ni bilo potopljenih nič manj kakor 1300 trgovskih ladij oceanskega brodogradje, to je ladij velikih mer s skupnim prostorom 7.200.000 ton.

V istem razdobju pa so v angleških in

ameriških ladjedelnicah mogli narediti samo 300 ladij. Poleg hude škode, ki je zadela zavezniško trgovsko brodogradje, je silno trpela tudi oskrba z blagom v Angliji in Ameriki. Tu je nekaj značilnih številk:

V mirnem času je prišlo vsako leto v angleška pristanišča 18.000 ladij, ki so za angleške potrebe prevažale okrog 126 milijonov ton. v Ameriko pa je priplulo letno 24.300 tovornih ladij s skupno 170.000 milijonov ton. Danes pa se je število ladij skrčilo, kakor se je seveda omejil tudi promet v zavezniških lukah.

Veščak računa, da pride v Združene države in Anglijo zdaj letno le še 144 milijonov ton, ter zaključuje, da bo podmorniška vojna počasni umičila zahodne sile, zlasti seveda Anglijo, ki bo — če se bodo stvari tako razvijale — kmalu čutila, kaj je lakota.

Prepoved prodaje in nakupa kmečkih posestev v Nemčiji

Berlin, 7. avgusta. s. Nemški listi objavljajo Hitlerjev odlok z dne 28. julija glede omejitve pri nakupu in prodajanju kmetijskih posestev ob vojnem času. Ukrep v glavnem določa, da med vojno ni mogoče izvesti nobenega prenosa kmečke lastnine, če ni to neobhodno potrebno. Listi poudarjajo, da je podoben ukrep veljal že v pretekli vojni. Nagib za ta ukrep je zlasti moralnega značaja, da se prepreči spekulacijsko nalaganje gotovine v zemljišča in kmečko posest denarja, zaslužnega zlahka. Hitlerjev ukrep samo izpopolnjuje tisto, kar je bilo določeno v januarju 1937 glede prometa z nepremičninami. Nemški minister za prehrano je odločil, da spadajo pod določila tega ukrepa tudi nakupi in prodaje zemljišč velikih 2 do 5 hektarjev, za katera zdaj ni bilo potrebno posebno dovoljenje. Tako bo vsak prenos majhnih in velikih kmečkih posestev moral dovoliti pristojna oblast in bo možen samo, kadar ga bodo utemeljevali posebno važni razlogi.

Japonsko stališče do indijske neodvisnosti

Tokio, 7. avgusta. s. Zastopnik japonske vlade Hori je znova točno določil japonsko stališče glede indijske neodvisnosti, potem pa govoril o angleškem delovanju, ki hoče vseindijskemu kongresu v Bombayju preprečiti, da bi potrdil sklepe, ki jih je izvršni odbor kongresne stranke sprejel na zborovanju v Wargi. Te spletke hočejo odtrgati indijske mohamedance od drugih skupin v kongresni stranki, dalje spada v isto vrsto angleška razbijalna politika, ki se kaže z imenovanjem Indijcev v izvršni odbor indijske vlade, v siloviti propagandi, ki naj dokaže, da bo Japonska napadla Indijo, brž ko se bodo angleške sile umaknile. Zastopnik japonske vlade je dokazal zlaganost angleških trditiev in dejal, da Japonska ne bo nikdar trpela, da bi se Indije posluževale zavezniške države, pa naj bo odvisna ali neodvisna. Za Japonsko je vprašanje indijske neodvisnosti izključno indijsko vprašanje in se morajo glede njega odločiti Indijci v tej skrajni uri.

Zrhtevajte povsod naš list!

Nevtralnost — glavno načelo turške politike

Ankara, 6. avgusta. AS: Predsednik turške vlade Saradzoglu je imel pred turško narodno skupščino govor, v katerem je podal pregled položaja in utemeljil nujnost Turčije, naj ostane strnjena okrog svojega predsednika Izmet Inenija. Nato je popisal kreposti turškega naroda in izjavil voljo vlade ostati izven vojne in nadaljevati dosedanje nevtralnostno politiko.

Ankara, 6. avgusta. AS: Turška narodna skupščina je soglasno izrekla zaupnico Saradzoglovi vladi.

Na vzorno urejenih sadovnjakih na Viču in v Rožni dolini

Ljubljana, 7. avgusta.

»Vse blagoslove tebi, Ljubljana. — Prav na sredo vseh nadlog te je postavila nebeška mladost, luč v temo, zeleno trato na pustino, te Cankarjeve besede so mi prišle na misel, ko sem hitel s tovarišem po cesti skozi Rožno dolino in občudoval bogate božje darove na s sadjem težko obloženem sadnem drevju okoli viških vil in hiš. Res blagoslov neba je prišel nad ta kraj, blagoslov, ki je z neba, blagoslov, ki je nagrada za požrtvovalnost in pridno delo naših viških prebivalcev, zlasti sadjarjev, ki so se zlasti zadnja leta toliko posvetili umnemu sadjarstvu. Kar načuditi se ne moreš, da najdeš v našem mestu toliko lepih in tako skrbno in vestno oskrbovanih in negovanih sadovnjakov.

Ni me zvalilo na najlepši viški vrt le želja po tako vabljivih lepih hruškah, ki so težile polne veje, v vrt me je zvalilo tudi zanimanje za naše ljubljansko sadjarstvo, saj sem vendar iz kraja, kjer je sadjarstvo doma. Prav nič ne bom pretiraval, če rečem, da sem se kar začudil tako urejenemu sadjarstvu na Viču, tako je presenetilo to, že marsikatero sadjarja, ki ni mogel niti verjeti, da je na ljubljanskem trgu tako krasno in lepo sadje ravno z ljubljanskih sadovnjakov.

Pojdite z mano na vrtove, pa se boste čudili, kaj vse nam more dati ljubljanska zemlja, o kateri so nekdanj govorniki, da ni prav nič primerna za sadjarstvo, češ, da nič kaj prida ne uspeva na ljubljanskih vrtovih. O tem so se ljubljancani prepričali kaj temeljito lani in letos, ko so začeli tudi sami gojiti zelenjavo, vrtnarstvo, krompir in druga sočivja.

Viški sadjarji, o katerih lahko mirne duše rečemo, da so najagilnejši, pa so to spoznali že pred desetimi leti, ko je začelo delovati njihovo Sadjarsko društvo. Ni imelo mnogo članov, ni našlo mnogo razumevanja med domačimi, o, še celo nasprotovanje in nagajanja, toda društvo je oživelo, ko so vane dobile družstvene korenine soka, da je društveno drevo poglavo močne veje in zrastle v močno in donosno drevo. Tekom desetih let je društvo pridobilo nad 200 članov tako, da šteje danes Sadjarska podružnica na Viču 240 rednih članov. Da so na Viču tako lepi sadonosniki, je v prvi vrsti zaslugi požrtvovalnih in vnetih viških sadjarjev, sluga požrtvovalnih in vnetih viških sadjarjev, članov Sadjarske podružnice na Viču, kateri načelno predsednik g. Vovpotič. Društvo je s svojimi zimski tečajji vzgojilo mnogo vzornih sadjarjev, na katere je lahko samo ponosno, kakor je lahko ponosno tudi na svoje društveno delo. Toda društvo ni prirejalo le teoretičnih tečajev in predavanj, društvo je s svojimi vnetimi člani-sadjarji šlo na delo s praktičnostjo, ko so začeli sami člani gojiti vzorne sadovnjake, ki nudijo danes temu novemu predelu našega mesta tako svojstveno in značilno lice. To je res Rožna dolina, katere lepota se izlije v lepem Rožniku in očara vsakogar, ki ga popelje pot tod mimo.

Na najlepšem vrtu

Saj ne smem povedati, kje je ta sadonosnik. Lastnik se boji, da bi ga preveč nadlegovali, jabolka pa ima že itak prodana kar dva meseca pred trganjem. Vendar — saj ne bo težko uganiti, *Pojdite na Vič, pojdite mimo lepih vrtov in težko ga boste prezrili.*

Na okrog 2.000 kv. m velikem in najmodernejše urejenem sadnem vrtu sem se znašel s tovarišem. Kako prijetno se počutiš pod takim naravnim kraljestvom, ko se oziraš po bogatih sadovnih vzorno negovanih sadnih dreves, kar načuditi se nisem mogel. Na vrtu sem našel vse vrste zelenjave, sočivja, poleg vsega tega pa še tako lepo sadno dreve.

Gospodarja ni bilo doma. Sprejel me je sadjarski škropilec g. Velikonja. Višani ga prav dobro poznajo. Z me je začel razkazovati sadonosnik in, ko sem okušal sladkost in sočnost okusne zgodnje jabolke, sta že prišla lastnik in znani viški sadjar Garibaldi. No, saj nisem bil prav nič v žep, zadregil Obgrizeno jabolko sem vtaknil v žep, vljudo pozdravil gospoda, ki sta bila kar vesela, ko me je tovariš predstavil kot prijatelja sadjarjev (hm, še bolj pa jabolki).

Viški sadjarji pa bi res vsakogar navdušili za sadjarstvo. Spremljevalci, sami vneti viški sadjarji, so mi s takim veseljem pripovedovali o sadjarstvu, da sem bil kar navdušen za njihova kramljanja. Tako prepričevalno so govorili, da sem moral že sešči po papir in za svinčnik ter si vsaj malo beležiti. Oh, toliko različnega sadnega drevja sem našel tod. Pa vse tako polno, tako vzorno negovano!

Vse mogoče vrste sadja

Sadovnjak je razdeljen v dva dela. V prvem delu je poleg zelenjave tudi sadno dreve, na drugem delu pa je le sadno dreve. Pa so me vodili mimo bogato obložene klerže hruške, cepljene v krogu. Drevesce je namreč tako prirajeno, da tvori lepe špalirje. Ti so seveda vrtu le bolj v okras, so pa manj donosnejši od piramidastih dreves. Da rode sadna drevesca že drugo ali tretje leto, sem se prepričal tudi na tem vrtu. Lepo obložena

triletna švicarska ontaria, vzgojena na švic. način, je prav bogato obložena z jabolki. Na vrtu so sama mlada drevesa, ki pa rode, mnogi sadjarji bi morda ne verjeli, vsa leta. Lastnik in spremljevalci so zatrjevali, da je lani ta vrt še bolj obrodil. Saj skoro verjeti nisem mogel, vendar je tudi letos tako poln. Pa smo šli mimo bogato obloženih poznih vrst duardove, aniš jabolki, zlate parmane, mimo naravnost obloženih hrušk pastorov, avranških hrušk, bobovec itd. Na nekaterih drevesih je, četudi so stare le nekaj let in so rodile že več let po vrsti, kar bo 200 do 250 kg sadja.

Zanimivo je, kako smo iskali na vrtu škorpul in črvice sadje. Kljub temu, da je škorpul letos v Ljubljani bil precej razširjen, smo komaj našli na vrtu krastavo hruško, kakor pravijo takemu sadju naši kmetje. Pa tudi gnilega sadja ni bilo na vrtu.

Ko sem ugotovil to zelo razveseljivo dejstvo, katerega sem sam opazil, so mi pridno pojasnjevali.

»Škropili smo, škropili, mnogo škropili, sedemkrat do osemkrat na leto. Mnogo truda je bilo, toda zemlja, kateri smo dali gnoj, kateri smo dali potrebne vode, železa, je bogato povrnila naš trud. Glejte, čudo božje! Pa so se mnogi pred leti celo smejali, ko smo tako skrbno negovali sadno dreve; še letos so se čudili, da sem dal zemlji železne rjavine. O, tudi te rabi sadno dreve!«

Na sosednjem vrtu so vabile krasne, debele hruške. Ze od daleč so pravile, da so nekaj posebnega. Pa je kmalu tolmačil sadjar: »Vidite, to so ameriške Williamovke. Če jih ima Amerikanec 99, posadi še eno, da jih ima sto, tako so donosne.

Vse sadno dreve ima potrebne opornike, da se ne polomijo veje, ki kar težijo pod sadjem. Pod drevesi so koksčnjaki. Tudi kure koristijo dovnjaku, ko umijejo na tleh mrčes, ki pada z dreva. Vsa drevesa imajo lepljive pasove, da ne more na dreve mrčes. Na vejah so zvončasti lončki — lončne krmilnice, ki privabijo ptice, da si zapomnijo vrt ter se vrnejo ali pa ostanejo kar redne in zveste umičevalke sadnega mrčesa. Letos se je pojavil v precejšnji množini jabolčni evetoder. Kjer niso škropili, je napravil mnogo škode. Tam sadje že sedaj odpada. Značilnost tega vrta je tudi, da imajo vsa drevesa etikete, ki označujejo njegovo vrsto in starost. Na vrtu ne najdemo tudi gnilega jabolka, prav tako ga ni tudi na drevesih, ker ga skrbni sadjar takoj odstrani, da tako prepreči gnitje drugih sadežev. Gnilo jabolko je priporočljivo takoj sežgati in ga niti uporabljati za svinjsko pičo, ker se tako širijo glivične bolezni. Na vrtu je med drugim polno kosmulj. Njihovi sadeži imajo med našim sadjem največ vitaminov.

Zanimiv razgovor

Ko smo prišli v razgovor o podnebnju za sadjarstvo v Ljubljani, so bili sadjarji kaj kmalu soglasni. Pri nas rode številne sadne vrste, treba je le sadje negovati, mnogo škropiti. Če bi posvečali takoj skrb sadjarstvu v Beli Krajini in na Dolenjskem, bi naše sadjarstvo donajalo vse več koristi.

Samo na Viču je redni škropilec oskrboval z rednim škropljenjem 70 vrtov, med temi 40 redno. Kjer niso škropili, seveda ni toliko obrodilo.

Kako krasno uspeva pri nas sadjarstvo v Ljubljani, je na Viču prvi dokazal priznani sadjar g. Mihevc. S skrbnim negovanjem sadnega drevja je dokazal, da sta naša ljubljanska zemlja in podnebje ugodna za nego sadnega drevja. Pred leti je poslal na trg tako lepo sadje, da so sadjarski strokovnjaki menili, da je kupil štajersko namizno sadje.

Vse to je delo

Sadjarske podružnice na Viču

Ki je s svojim vnetim članstvom nekako prepričala vsake sadjarje, da so najagilnejši ljubljanski sadjarji. Društvo je že več let stremelo, da bi kupilo potrebne sadjarske naprave, ki so nujne za urejeno sadjarstvo. Kupilo je 8 nahrbtnih škropilnic in eno prevozno, mnogi člani pa so si jih kupili tudi sami. Smotna nega je pripomogla, da je sadjarstvo na Viču tako napredovalo, vse to je delo vzornih viških sadjarjev. Pred kratkim je društvo nabavilo

Novo sadno sušilnico

Ki je te dni že nastopila svojo važno službo. O pomenu te sušilnice v današnjih časih ni potrebno posebej razpravljati. Ugotovimo le, da so člani že pričeli s sušenjem vseh vrst sadja. Sušilnica je modernega tipa in daje lepo suho sadje. Dnevno bodo posušili več sto kilogramov sadja. Sušilnica je zlasti za članstvo, kasneje pa bo društvo po možnosti nudilo podporo tudi drugim interesentom. Sušenje sadja nadzira ugledni viški sadjar g. Gabrovšek Jakob. Sušijo jabolka, hruške, marelice itd.

Društvo razpolaga tudi s sladokos aparatom in lawiko aparatom za zapiranje doz pri vkuhanju. Ima tudi kotel za kuhanje marmelade,

ki je letos že precej služil. Sušilnico kurijo s koksom.

Prav tako so s tem delom začele tudi druge ljubljanske sadjarske podružnice tako v mestu, na Barju, v Šiški in v Mostah. Vse to delo je našemu meščanskemu prebivalstvu danes gotovo v veliko korist, zato je za njihovo društveno delo vedno več zanimanja, kakor je tudi letos vedno več zanimanja za malo gospodarstvo.

Rodna trta in breskev pa ne!

»Tako je naša Ljubljana blagoslovljena,« je hotel zaključiti tovariš, ko je videl, da sem zadovoljen z obiskom. Sadjarji pa so bili kar zgodovini in kaj kmalu je prišlo do razgovora o »vince sladko, teče kar gladko.« No, sadje res uspeva pri nas, le rodna vinska trta in breskev nista za našo Ljubljano. Pa se je oglasil prijatelj breskev tam doli pod Rožnikom. On še ni obupal nad njimi. Letos so mu baje poseble, toda bo še poskusil najti sončnejšo višjo lego, kjer da bodo tudi breskve obrodile.

Sadjarska misel je zajela že mnogo ljubljancov in naše mesto je lahko samo ponosno na delo naših sadjarjev, ki so nam uredili tako lepe, božje in najkoristnejše parke v beli Ljubljani.

Rdeči križ poroča

V tajništvu Poizvedovalnega urada za vojne ujetnike, Puharjeva ulica 2/L, naj dvignejo pošto: Ark Josip, Ačimovič I. Done, Beden Olga, Bonn Greta, Benet Marija, Bulatovič Vera, Čuk Marija, Dernač Marija, Dolinar Julija, Deschman Jerica, Drobina Albina, Dolinar Stanislava, Farkoš dr. Andrej, Furlan Marica, Fajon Terezija, Furlan Marija, Gustinčič Ema, Gamze Anton, Golja Marija, učiteljica, Hribar Vida, Gladovič Olga, Hitti Pavla, Klincec Franc, Kotnik Berta, Kušar Stefi, Kastelic Gabrijel, Keršič Ančka, Korenc Riko, Kessler Josipina, Korenc Anton, Konjar Anton, Kitek Milica, Korencan Jerica, Levčuk Nina, Lenassi Ivana, Lah Ervin, Leskover Olga, Lendovšek Bogdan, Mačkovešek Franja, Močnik Pepi, Mežnar Simon, Mercina Franc, šol. upr. v pok., Muhar Heinrich, Može Anton, Mihevc Ivanka, Marinc Hermina, Mandrino ing. Djordje, Memedovič Mina, Mišič Milano, Macarol Franca, Novak Rezi, uradnica, Nukovec ing. Janko, Naglič I. Vladimir, Naglič Vladimir, Pahor Milka, Pečovnik dr. Adolf, Prah Ana, Puh Meri, Podgajski Milenka, Polič Zoran, Popov Boris, Rekar dr. Ernest, Rajina Franc, avtobus, Ravbar Ivana, Roganovič Mileva, Spektorski Eugenio, Stemberger Stane, Simončič Johana, Stefanovič Mia, Saksida Vlado, Svetlič Matija, Skerbič Rozi, Savjice Marija, Suligoj Draga, Špicar Zlata pri Perko, Škof Zdravko, Špan Marija, Šušteršič Ernest, Urban Helena, Tome Alojzij, Vogl Helena, Vidic Dana, Vidic Miran, Zamejic Ema, Amon Dana, Bradaška Barbka, Černe Helena, Grčar Franci, Hrvatini Vinko, Hladnik Franc, Jošt Dragica, Jenko Janez, Krunič Lea, Kneisel Vida, Kos dr. Franc, Logar dr. Danica, Likar Helena, Privšek Hinko, Pišot Franc, Sovre Roza, Sušnik Ivan, Šetina Avrelija, Vidmar Marko, Vidmar Dana, Veselko Maks, Vasič Konrad, Zel Tone, Zbogar Marija.

V tajništvu Poizvedovalnega urada naj se zglase: Kdor je poizvedoval za Pegam Antonom iz Mešač (Podnart), za Sotler Ursulo iz Malega Trna pri Krškem, za Posegom Francem iz Srbije, za Jugom Ivanom iz Trstenika, — Franc Saksida pri Kr. kvesturi, Dobrila Jeličič, Rapuš, Leopold, dr. Ivo Senekovič, Ilias Janez.

S Hrvaškega

V okviru Tedna umetnosti bodo na zagrebškem Katarinskem trgu priredili več prireditev, na katerih bodo nastopili: drama in balet hrvaškega narodnega gledališča, zagrebška filharmonija, pevška župa »Lisinski« bo priredila pevski koncert, prav tako pa bo tudi skupina hrvaških kmetov zapela nekaj pesmi. Omenjene prireditve bodo od 10. do 13. t. m. v soboto, 15. t. m. bodo na sporedu razni narodni običaji in navade tako, da se bodo tudi meščani seznanili s temi kmečkimi narodnimi navadami. Umetnostni teden je prirejen v okviru proslave hrvaške države.

Povsod na Hrvaškem traja ta mesec zatemnitev prostorov od 20.30 do 4 zjutraj.

V Bogiščevih ulic v Zagrebu je bil te dni odprt pomožni dežji dom.

Veliko Jelsko polje blizu Broda na Savi, ki je izpostavljeno letno poplavam, zdaj pridno suše in meliorizirajo. Polje je veliko 37 tisoč juter. Osušeno polje bo potem najboljša plodna zemlja, ki bo dala velik donos. Dela bodo končana prihodnje leto.

Preteklo nedeljo je bila odprta in dana svojemu namenu mestna hranilnica v Petrinji.

Kako veliko pažnjo polagra hrvaška država na svoj ribji zaklad, kaže tudi dejstvo, da je hrvaško gospodarsko ministristvo sklenilo ustanoviti štiri ribarske postaje ob morju. Dve od njih, v Dubrovniku, Crikvenici ali Kraljevici, bosta le znanstveno proučevali ribogojstvo na Jadranu, dočim se bosta ostali dve postaji v Stonu in na

Ljubljana

Koledar

Danes, petek, 7. avgusta: Kajetan.
Sobota, 8. avgusta: Cirijak, mučenec.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer R., Sv. Petra cesta 78.

Zaradi kuhanja z elektriko po novi gospodinski tarifi se je ravnateljstvu mestne elektrarne oglasilo nepričakovano veliko število strank. Zato je mestna elektrarna prisiljena, da takoj preneha sprejemati prijave za gospodinsko tarifo. Števec, ki jih imajo stranke za razsvetljavo, so namreč prešibki za porabo gospodinskega toka ter bi bilo zato treba montirati močnejše števe, ki jih pa ni. Naprave mestne elektrarne so prešibke za proizvajanje in prenos potrebne množine električnega toka. Zaradi preobtežitve omrežja je padla napetost že izdatno pod ono, ki je po predpisih določena. Pozimi bo zato v obteženem območju omrežja razsvetljava tako šibka, da bo pri njej le težko mogoče brati. Nadaljnje priklapljanje večjih gospodinskih aparatov zato ni več mogoče.

Urad za nakazovanje plač bivšim jugoslovanskim vojaškim osebom, ki so v ujetništvu in internaciji, ob ponedeljkih od 18.30 do 12 in od 16 do 19 izplačuje častnikom in njihovim svojcem; ob torkih od 8.30 do 12 in od 16 do 19 izplačuje podčastnikom in njihovim svojcem; ob sredah na urad sploh ne izplačuje, pač je pa od 9 do 12 in od 16 do 19 odprta za informacije; ob četrtkih in petkih od 8.30 do 12 in od 16 do 19 izplačuje plače svojim civilnim internirancem, a ob sobotah in nedeljah je urad zaprt. Mestno poglavarstvo opozarja vse stranke, naj se natanko ravnajo po tem razporedu, da ne bodo motile rednega poslovanja urada in po nepotrebnem tratile časa.

Več konj bo mestno poglavarstvo oddalo v začasno oskrbo in uporabo ter naj se zainteresirani zglase jutrišnjo soboto, 8. t. m. po 9 na mestni pristavi.

Ravnateljstvo drž. klasične gimnazije sporoča, da se vrše počitniški popravilni tečaj za učence, ki imajo popravni izpit iz italijanščine, vsak ponedeljek in četrtek od 9 do 12 za I.—IV. razred in od 10.15 do 11.25 za učence V.—VIII. razreda. Kdor ne bo obiskoval teh tečajev, ne bo mogel delati popravnega izpita. K tečaju pa lahko pridejo tudi drugi učenci. Vse drugo kaže oglas na deski mešč. šole v Nuuski ulici. — Ravnatelj.

Ljubljansko gledališče

Opera:

Petek, 7. avgusta ob 17: »Trubadur«. Red četrtak. Sobota, 8. avg. Ob 17: Baletni večer. Izven. Cene od 20 lir navzdol.

Nedelja, 9. avg. Ob 16: »Trubadur«. Zaključna predstava v sezoni. Izven. Cene od 28 lir navzdol.

Abonente reda četrtak opozarjamo, da bodo imeli iz tehničnih razlogov zadnjo abonentsko predstavo izjemoma v petek Verdijevega »Trubadurja«. Peli bodo: grofa Luno — Janko, Leonoro — Hevalbava, Azuceno — Golobova, Manrica — Franci, Ferranda — Tone Petrovič k. g., Ines — Polinarijeva, Ruiza — Kristančič, cigana — Gregorin. Dirigent A. Neffat, režiser C. Debevec, zborovodja R. Simoniti.

Zadnja letošnja uprizoritev »Baletnega večera« bo v soboto ob 17. Na sporedu je »Chopiniana«, Dohnanijev »Pieretin pačolan« in Borodinovi »Polovski plesi«. Sodeluje ves baletni zbor in solisti: Bravničarjeva, Jančičeva, Remškarjeva, Golovin, Kurbos k. g. in Drago Pogčar. Dirigent D. Zebre, koreograf inž. Golovin. Načrti za kostume v »Pieretnem pačolanu«: Jela Vilfanova, izdelava pod vodstvom: Staničeve in Remškarja.

V nedeljski predstavi Verdijevega »Trubadurja« bo gostoval Ivan Francelj zadnjič v letošnji sezoni, ker gre v angažman v Zagreb.

ustju reke Neretve ukvarjali le s tem, kako čim bolj zaploditi ribji zarod in kako zarediti čim večje število ostrig. Sredstva za vse štiri postaje so že na razpolago in postaje bodo začele v kratkem s svojim delom.

V Zagrebu je bila osnovana in vpisana v trgovski register nova družba: Hrvatska aluminijaska d. d., ki razpolaga z 20 mil. kun glavnice.

V Zenici so na šestih najbolj prometnih mestnih krajih razmestili radijske zvočnike, s čimer so zelo ustregli meščanom, saj bodo na ta način takoj poučeni o tem, kaj se dogaja po svetu, koncertni in glasbeni nastopi pa jim bodo v razvedrilo.

Pred dnevi je delavska podružnica zavarovalih delavcev v Osijeku odprla in izročila svojemu namenu novo zobno tehniko. To je prvi zavod takšne vrste v hrvaški državi, Nova tehnika bo delavstvu v veliko dobro.

»Če vam je prav, bova rajši vzela papir in svinčnik.«

Narekaval sem ji besede, ona pa jih je brez obotavljanja precej napisala na papir in mi ga pokazala. Zmotila se je v sedmih besedah! Potem sva se zapletla v skromno kramljanje in ona se je tedaj sama prepričala, kako napačno je bilo njeno visoko in zapeto vedenje. Nisem še videl napihnjene žoge, ki bi hitreje uplahnela kakor ona. Ugotovil sem, da čas ni bil primeren, da bi se zavodu poklonila večja denarna vsota, a te ženske so nemara mislile, da niso dobile večje denarne podpore, ker učiteljica angleščine ni dobro opravila svoje izkušnje v črkovanju.

V mojem seznamu so bile te-le besede: inoculate (vcepiti), embarrass (spraviti v zadrego), harass (mučiti, vznemirjati), supersede (odpraviti), inuendo (namig), rarefy (redčiti) vili-fy (osramotiti), plaguy (kužen, preklet), desiccate (izsušiti) picnicking (južina na prostem).

Preskušal sem tudi Avstralce, ti pa so se mi maščevali v vprašanjem: »Ali nam morete naštetih pet pridevnikov s pripomo -dous.« Tudi te sem vključil med svoje družabne igre in ko sem z njimi hotel preskusiti generala Wooda, je bil tako obupan, ker vprašanja ni mogel rešiti, da je svojemu tajniku naročil, naj išče po besednjaku. Ta je z veliko muko toliko časa listal, dokler ni našel deset takih besed.

V. HEISER

64

Zdravnik gre s križem svet

Spominjam se večerje v Adenu, kamor smo dospeli pozno popoldne. Na večini ladij raznih družb je veljalo pravilo, da si moral priti k večerji v smokingu, če pa si pravkar prišel s kopnega in se nisi utegnil preobleči, ti niso zamerili. A ne tako na ladji te družbe! Pri mizi sem sedel poleg mladega madžarskega grofa, ki je imel svojo nevesto s seboj. Nobeden od niju ni govoril angleški. Dospel je na ladjo ravno, ko se je zvonilo prvič oglasilo ter takoj skočil v jedilnico in sedel na svoj prostor.

Nadzornik mu je dejal: »Obžalujem, gospod, ne morem vam streči.« Grof seveda ni razumel ter znova klical na jedilniku, kaj bi si želel za večerjo.

»Prosim, da bi zapustili jedilnico, gospod. Ne strememo nikomur, ki nima na sebi večerne obleke.«

Grof ga še zmeraj ni razumel. Natakaj mu je stopil za hrbet, ga dvignil s sedeža ter ga pospremil ven.

lahko plešejo v flanelastih hlačah, toda pri večerji morajo imeti predpisane obleke.

Pogovori na ladji so vedno eni in isti. Ljudje se naveličajo igrati mizni tenis, poslušati koncerte in delati razne stave. Da bi jih razvedril, sem včasih pokazal svojo listo desetih besed, ki jih še nihče ni znal vseh pravilno napisati. Navadno sem začel svojo zabavo s tem, da sem potnikom opudaril, da se je celo predsednik Eliot s harvardskega vseučilišča zmotil v pisavi treh besed in da so se ravnatelj dnevnikov urezali pri petih ali šestih besedah.

Preizkušnja v črkovanju je dala prav tako presenetljive uspehe na kopnem. (Znano je, da se angleška pisava v splošnem močno razlikuje od izgovarjave; zato imajo čisto Angleži sami precej težav, če hočejo z gotovostjo vedeti, ali se katera od 40.000 besed njihovega, iz raznih jezikov sestavljena besednjaka piše tako ali tako.)

Na ladji je bil tudi »kralj bakra« John Ryan, ki je hotel preskusiti svoje znanje. Zmotil se je pri štirih besedah. Nekaj tednov pozneje sem ga srečal na

Broadwayu. Približal se mi je ves nasmejan.

»Nisem vas že videl vse od tistega časa, ko sem se lahko ponašal, da sem prvak v črkovanju v Michiganu,« je veselo dejal.

»Ali ste prepričani, da znate zdaj tiste besede pravilno izgovarjati?« sem takoj vprašal.

»Prav gotovo.«

»Dvomim.«

»No vam bom dokazal. Pa prav tule!« In kar tam na Broadwayu sredi gneče in prerivajočih se pešcev sem načel besede ter mu jih pomolil. Na njegovo veliko žalost in presenečenje se je znova zmotil pri štirih besedah. Toda on ni bil edini primer.

Nekateri odgovori so bili skoraj pri vseh enaki in jaz sem že računal na take napake. Pojasnila, s katerimi so hoteli mnogi opravičiti svojo nevednost, so bila navadno zmeraj krojena po istem kopitu. Angleži so imeli navado trditi, da se ravnajo po ameriški izgovarjavi, a vljudo sem jih opozoril, naj si ogledajo dotične besede v Oxfordskem besednjaku. Eden takih je z iskrečimi očmi planil v ladijsko knjižnico, ker je bil prepričan, da ima prav. Listal je in listal, dokler ni prišel do iskane besede. Ker je videl, da je poražen, je brž začel iskati naslednjo besedo, glede katere je bil prav tako v zmoti, a zopet je moral ugotoviti, da ga je njanje varalo.

Ko sem odhajal na neko potovanje,

me je nekoč Rockefeller naprosil, naj bi mu prinesel poročilo o »Carigradškem ženskem zavodu«, ki je s svojimi prošnjami pritiskal nanj za izredno podporo. Pregledal sem razne oddelke, dokler nisem prišel do angleškega. — Predstavili so me načelnici, stari devici zelo hladnega obnašanja. Da bi nadzor ne bil preveč dolgočasen, sem hotel načeti z njo veselejši razgovor.

»Vi ste voditeljica tega angleškega oddelka, kaj ne da?« sem jo vprašal.

»Da.«

»Ali poučujete angleščino?«

»Kaj pa drugače.«

»Nemara dajete tudi pouk v črkovanju?«

»To je za nas malenkost.«

»Ali bi se vam zameril, če bi hotel vaše znanje malo preskusiti?«

»Zakaj me hočete preskusiti? Jaz že znam svoj posel.«

»Umljivo,« sem dejal. »Seveda če nočete...«

Predsednica zavoda, ki ji je zaradi vedenja voditeljice bilo prav nerodno, jo je poklicala malo stran ter ji pošepetala, da mora spoštljivo z menoj občeavati. Takoj zatem se je ves položaj spremenil.

»Prav rada bi dala preskusiti svoje znanje,« je odločno rekla učiteljica angleščine.

»Imate listek papirja in svinčnik?« »Jaz ponavadi črkujem kar na palet.«

Če ruske podmornice ne bodo prenehale z napadi na mirno švedsko trgovsko ladjevje, bodo Švedi prijeli za orožje - Rusko baltičsko brodovje je zapisano poginu

Švedi v zadnjem času spet ostro nastopajo v svojih časopisih in revijah proti napadom sovjetskih podmornic na mirne švedske trgovske ladje. Pravijo celo, da bodo v primeru, če se še kdaj kaj takšnega zgodilo in če vse pri- tožbe, ki so jih poslali v Moskvo, ne bodo nič zalegle, segli po skrajnem sredstvu, po orožju in da bodo neizprosno udarili na sovjetske mor- ske parjare. V zvezi s tem morda ne bo odveč, če omenimo, kaj je o ruskem baltičskem bro- dovju in o švedskih ukrepih proti nastopom ruskih podmornic napisal v listu »Sydsvenska Dagbladet« neki švedski pomorski strokovnjak.

Koliko ruskega brodovja je na Baltiku

Piše med drugim, da tvori vse sovjetsko brodovje v Baltičkem morju ena bojna ladja, ena ali dve križarki, 10-15 torpedovk, približno 20 podmornic ter nekaj motornih torpednih čolnov in razne ladje, ki imajo posebne nalo- ge. Glede števila sovjetskih podmornic, ki nasto- pajo v Baltičkem morju, so mnenja različna. Po pisanju lista Stockholm Tidningen računajo v Helsinkiju s kakšnimi 40 sovjetskimi podmor- nicami. Prevladuje pa soglasnost v tem, da so bile pri ponovnih nemških letalskih napadih na Petrograd letošnjo zimo sovjetske poprav- ljene večje ladje spet tako hudo poškodovane, da dolgo ne bodo spet sposobne za boj. Manjše ruske ladje so spomladi skušale prebiti nemško- finksko pomorsko zaporo v Finskem zalivu pri otoku Hogland, da bi si priborile pot v Baltik. Ta poskus pa se je v celoti posrečil in so- jetske ladje so se morale vrniti nazaj v svoja oporišča.

V prvi polovici meseca julija je sovjetsko brodovje spet razvilo večjo delavnost, kakor je razvidno iz finskih uradnih poročil o bojih za otok Somarö severno od Hoglanda, za otok, ki so ga lani decembra zavzeli Finci. Rusom se je posrečilo, da so izkrcali na tem otoku dve dobri četi vojaštva, ki pa so ga Finci v kratkem času spet pregnali z otoka. Za teh bojev je bilo 16 sovjetskih stražnih ladij in motornih tor- pednih čolnov kakor tudi neka 1000-15000 ton- ska topovska ladja vrste »Moskva« uničena. Dve nadaljni ladji, od teh ena podmornica, sta bili poškodovani, štiri sovjetska letala pa se- streljena. Nekaterim sovjetskim podmornicam se je pri tej priliki posrečilo, prebiti se skozi pomorsko zaporo v Baltičsko morje, medtem ko je bilo 14 njihovih podmornic pri istem poskusu potopljenih spričo nemških in finskih proti- ukrepov. Število podmornic, ki se jim je ta probaj posrečil, cenijo Finci na 6-10.

Številne kršitve švedske nevtalnosti

Na kakšen način so se te podmornice od tedaj dalje v glavnem udejevala, je splošno znano, saj skoraj vsak dan prihajajo nova po- ročila o torpediranju švedskih ladij ter o kršit- vah švedske nevtalnosti. Njih prva žrtev je bil danski parnik »Orion«, potem pa je čez tri dni sledila potopitev švedske ladje »Ada Gor- thon«, natovorjena z rudo, v švedskih vodah. Ladja je bila potopljena brez poprejšnjega opozorila in je izgubilo življenje 14 mož po- sadke. Ta kršitev švedske nevtalnosti je zbu-

dila v švedski javnosti upravičeno ogorčenje. Švedska mornarica je takoj nato sklenila, da bodo odslej švedske ladje plule samo v spre- stvu vojnih ladij, da bi bile varnejše, to pa samo v švedskih vodah, drugod ne.

Po enem tednu je bil uprizorjen torpedni napad na parnik »Galeon«, ki je plul v spre- stvu. Torpedo pa je k sreči zgrešil cilj. »Ju- naška dejanja« sovjetske vojne mornarice proti trgovski mornarici nevtralne države so se nato nadaljevala z napadom in potopitvijo stock- holmskega parnika »Margaretha« pred Arkö- sundom ter s potopitvijo motorne ladje »Lulea« pred Vestervikom. V obeh teh dveh primerih je bil napad uprizorjen v švedskih morskih vodah.

Zagotavljanja z ruske strani, da »sovjetske podmornice nimajo z dogodki, ki so se odigrali v zadnjem času v švedskih vodah, nič opraviti, niso mogla prepričati švedskega javnega mne- nja pa tudi ne švedskega zunanjega minist- rstva. Najdeni drobci ruskih torpedov in druga dokazila so sama preveč zgovorna. V tisku vseh smeri, celo v tistih švedskih časopisih, ki ne simpatizirajo z državami osi, prevladuje mne- nje, da pri tem »podmorniškem piratstvu« ne gre za slučajno kršitev švedske nevtalnosti, pač pa za vrsto dejanj, ki so bila izvedena čisto po načrtu.

Zahteva po »varnem pasu«

Z mnogih strani se je pojavila zahteva — ker so se vojaški ukrepi izkazali za nezadostne — da je treba točno določiti »varni pas« in o njem obvestiti svetovno javnost, kakor so na primer ameriške države storile s tako imeno- vano »panamsko izjavo« takoj po izbruhu voj- ne. Dočim pa ameriški pas sega 600 morskih milj od obale na odprto morje, mislijo na Švedskem, da bi zanje zadostoval varni pas tri ali štiri morske milje izven švedskih obre- žnih voda. Vojnim ladjam in letalom je treba ukazati, da morajo vsako podmornico, ki bi jo izsledili v bližini te meje obrežnih voda, takoj napasti in pregnati.

»Švedska potrpežljivost pa ima svoje meje, prav tako kakor ima gotove meje tudi spošto- vanje določb mednarodnega prava, ki se Rusi nanj poživljajo,« piše »Stockholm Tidning«.

Kaj edino še preostane ruskim podmornicam

Z druge strani pa poudarjajo, da gre pri kršitvah nevtalnosti samo za prehodni pojav, ker da bo tako in tako večina ruskih ladij v kratkem »izločena«. Ni nobenega dvoma, da se dolgo ne bodo mogle več tako udejevati kot se zdaj. Po mnenju vseh mornariških stro- kovnjakov je teh sovjetskih ladij z vsakim tednom manj in da so na poti k popolnemu uničenju. Če pride do močnega napada na Pe- trograd, tudi tiste ruske ladje, ki so zapre- te v Finskem zalivu, ne bodo mogle več uti svoji usodi. Sovjetskim podmornicam, ki nastopajo v Baltičkem morju, in ki jim je pot nazaj v njo- va oporišča zaprta, ne preostaja, v kolikor seveda ne bodo v sedanjih spopadih uničene, nič drugega, kakor da se zatečejo k švedski obali in da se tam puste internirati.

Tri nova odlikovanja v sovjetski vojski

Stari načini vojskovanja nimajo več nobenega pomena

V sovjetski vojski so do pred kratkim poznali le dve vrsti vojaških odlikovanj: Leninov in Sta- linov red. Toda samo dve vrsti odlikovanj nista več zadostovali, piše članek v turinski »Stampic«. Stalin je ustanovil nadaljne tri, ki so pa takšna, da so kaj malo v skladu z mišljenjem boljševikov. Ta tri nova odlikovanja so: red velikega kneza Aleksandra Nevskega, generala Suvorova in gene- rala Kutusova.

Veliki knez Aleksander Novgorodski (imeno- van Nevski) je branil v trinajstem stoletju bojno črto ob reki Nevi pred švedskim napadom in ga je stara ruska Cerkev proglasila za svetnika. Odli- kovanje reda Aleksandra Nevskega je ustanovila carica Katarina I. in so ga lahko prejeli samo naj- višji dostojanstveniki ruskega carskega režima.

Stari silni Suvorov je po svoji zmagi nad Turki na Kavkazu in nad Napoleonom zatrl siloviti »kmečki upor«, ki ga je vodil Pogačev. Tega moža so caristi smatrali za navadnega to- lovaja. Komunisti pa so mu postavili spomenike in

ga slavili kot Leninovega predhodnika. Uporniški general je zdaj v Stalinovih očeh narodni junak.

In kdo je bil potem general Kutusov? Knez Mihael Ijonovič Kutusov je doživel poraz pri Austerlitzu ter je l. 1812. prevzel poveljstvo nad slavnim in krvavim umikom pred Napoleonom. Bil je star in utrujen mož, njegova taktika pa: samo umikati se in ničesar storiti ter čakati na zimo, ki naj bi premagala Napoleona. V resnici se je tako zgodilo pozimi leta 1812, ne pa pozimi leta 1941-42.

Tudi Timošenko je skušal zdaj posnemati tak- tiko generala Kutusova. To posnemanje pa dozdaj še ni imelo sreče. Precej pozno je že, posluševati se takšnega načina vojskovanja, kakršnega se je držal pri svoji ofenzivi upornik Suvorov.

Zahtevajte povsod naš list!

SELMA LAGERLOEF:

39

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

»Pa ste pripravljene, gospod lastnik rudnikov, prevzeti nase tudi vse posledice?« je pobačal Karel Artur. »Kako pa potem, če reče ja?«

»Rekla bo ne,« je odgovoril Schagerstroem. »In ker je do tega nesporazuma med vami, gospod dr. Ekenstedt, in med vašo ne- vesto prišlo brez dvoma po moji krivdi, bom s svoje strani prav rad storil vse, da se zastopnost med vama spet uveljavi.«

Karel Artur se je malec nezaupljivo nasmehnil.

»Saj bo rekla ja,« je odvrnil, »razen, če ne bo od katere koli strani pravočasno opozorjena in ne bo poučen o tem, za kaj gre.«

»Nimam namena vprašati je sam,« je odgovoril Schagerstroem.

»Pisal ji bom.«

Tedaj je stopil k pisalni mizi, vzela papir in pero in napisal nekaj vrstic.

»Milostna gospodična! Oprostite, da vas še enkrat nadlegujem. Ker sem pa čul od Vašega ženina, da je Vaša zaroka razdrta, znova ponavljam svojo večerajšjo ponudbo.«

Pokazal je Karlu Arturu, kaj je napisal, in ta je v znak pri- vreditve prikimal z glavo.

»Ali bi bili tako dobri in izročili gospodični Loewenskoeld tole pismo?« je vprašal Schagerstroem.

Prošt je potegnil za vrv zvonca, ki je bila umetno spletena in pritrjena na zid, nakar se je pojavila postrežnica.

»Ali veš, Alma, kje je gospodična?«

»Gospodična Loewenskoeld je v svoji sobi.«

»Potem stopi takoj s temle pismom od gospoda Schagerstroema k njej in ji reci, da čakamo na odgovor.«

Ko je dekle odšlo, je postalo v sobi čisto tiho. Skozi tišino se je slišalo le lahno udarjanje starega klavirja.

»Tu je, nad nami!« je rekla gospa Forsius, »igra.«

Niso se upali pogledati drug drugemu v obraz, temveč so vsi molčali. Tedaj so se zaslišali koraki postrežnice po stopnicah, po- tem so se odprla vrata. Godba je prenehala.

»Zdaj bere Karolina pisemce,« so si mislili.

Stara gospa Forsius je tresoč se sedela na stolu. Prošt je sklenil roki k molitvi. Karel Artur se je bil vrgel na gugalnik, okrog usten pa mu je igral nezaupljiv smehljaj. Nasprotno pa je bil videti Schagerstroem popolnoma prostodušen, kakršna je bila njegova zunanost vselej, kadar je namerjal skleniti važne posle.

Tedaj je šel nekdo tihih korakov po sobi nad njimi proti vratom. Vrata so se odprla in spet zaprla. Postrežnica je zapu- stila sobo.

Čeprav so se vsi v sobi trudili, da bi na zunaj ohranili mir, se vendar niso mogli zadržati čisto mirno. Vsi štirje so stali v predsobi, ko je spet vstopila postrežnica.

Izročila je Schagerstroemu drobno pisemce, ki ga je takoj odprl in bral.

»Sprejela je mojo ponudbo,« je rekel in iz njegovega glasu je zazvenelo skoraj nezaznavno presenečenje.

Potem je prebral Karlinino pismo.

»Če je gospod lastnik rudnikov po vsem tem, kar se grdega zdaj govori o meni, še vedno voljan vzeti me, potem mi ne pre- ostane drugega, kakor da ponudbo sprejemem.«

»Potem vam moram pač čestitati,« je rekel s porogljivim glasom Karel Artur.

»Saj je bil vendar le poskus,« je odgovorila gospa Forsius. »In vse to vas še nikakor ne zavezuje, gospod Schagerstroem.«

»Ne, seveda ne,« je pritrdil prošt. »Karolina sama bo prva, ki...« Schagerstroem je bil videti tak, kakor da ne ve, kaj naj prav za prav stori.

Isti trenutek se je zaslišalo škripanje voza in topotanje konj in vsi so pogledali skozi okno. Bil je Schagerstroemov potovalni voz, ki se je ustavil pred vhodnimi vrati.

OGLARJEV SIN

POGORSKA PRAVLJICA

SPISAL JOŽE TOMAŽIČ
RISAL JOŽE BERANEK

23.

Oglarka mu je tedaj pripovedo- vala, kaj se je pred davnimi leti bilo zgodilo, kako ju je medved ugrabil ter zavlekel v svojo jamo, kjer sta preživela z medvedom to- liko let, dokler se jima ni posre- čilo uiti.

»Najin sin je to! Močan je kot medved, se reče, močnejši od med- veda, ker ga je ubil. Bodi ga ves- sel, ker s svojo močjo ti bo mnogo pomagal pri postavljanju kop in pri podiranju!«

Oglar pa ga ni bil nič kaj vesel, ker je bil po vsem telesu kosmat kot pravi medved; vendar so vsi trije odšli lepo v oglarsko bajto.

24.

Poleti pa je bilo pri drvarski cerkvi žeganje. Okrog cerkve so se zbrali planinci: kmetje in kme- tice, volarji in kravarice, ovčarji in pastirčice, drvarji, podirači in ža- garji, oglarji in splavarji in voz- niki plohov in oglja. Vsi so bili v domači raševini in v nedeljskih coklah.

Zbirali so se v gruče, pozdrav- ljali se in se menili o delu, vre- menu in zaslužku.

Prvi radijski aparati na letalih

Po Marconijskih trditvah so prve poskuse delali v Libiji že leta 1911

Vprav za današnje čase bo morda zanimivo, če povemo — pravi neko poročilo iz Rima — da so prve poskuse, kako postaviti radiotelegrafijo tudi v službo letalstva, ki je danes tako tesno navezano na brezlično oddajanje poročil, delali za časa vojne v Tripolisu leta 1911.

Sloviti italijanski učenjak Marconi je na neki konferenci, ki ji je predsedoval l. 1912., sporočil, da so takšne poskuse res že naredili ter obenem pripomnil, da bosta v bodoče radijska poročeval-

ska služba in letalstvo v vedno tesnejši zvezi. De- jal je dobesedno takole: »Z vsakim letom bodo letala postajala pripravnejše sredstvo za vojaška opazovanja, in kakor ladjam na morju bo radio- telegrafija tudi letalec edino sredstvo za vzdrže- vanje zveze na velike daljave.«

Marconi je pri tisti priliki povedal še, da so prve poizkuse, ki so rodili dobre uspehe, naredili na letalih, ki so letela le nekaj kilometrov proč od svojih oporišč.

Kovačem v razvedrilo

Časi, ko so konje obuvali v »sandale« in »copate«

V starodavnih časih niso poznali železnih pod- kev. Konjem so »natikali« na noge neke vrste čevlje, narejene iz bronca, železa ali iz pletenega trsa, privezovali pa so jih na kopita z jermenji. Na bojnih pohodih Aleksandra Velikega se je več- krat zgodilo, da se je vojska morala za nekaj časa ustaviti vprav zato, ker so konji začeli prehudo šepati. To neprijetnost je skušal Aleksander Ve- liki odstraniti na ta način, da je dal narediti kon- jem nekake lesene coklje.

Starodavni Grki in Rimljani tudi še niso po- znali takšnih konjskih podkev, kakršne poznamo danes. Šele v dobi rimskih cesarjev so vpeljali ne- ke vrste »konjske sandale«. Tako »obuti« konji so bili res nekaj edinstvenega.

Pri azijskih narodih pa so že davno poznali železne podkve, čeprav so bile še zelo surovo in primitivno izdelane. Huni so konjske podkve pri- trjevali z velikimi žebli. Nemci so šele v začetku srednjega veka uvedli železne konjske podkve. Za križarskih vojn in v dobi viteštva so konjske podkve polagoma izpopolnjevali, šele leta 1860 pa so začeli na isti način kovati konje, kot je zdaj v navadi po vsej Evropi. Pravijo, da danes kujejo konje na 26 načinov. Kovači bodo morda rekli, da je to bosa. Če mislijo, da je, pa naj jo podkujejo, saj so strokovnjaki.

»Vas smem, gospod prošt, in tudi vas, milostna gospa,« je začel Schagerstroem strogo vljudno in uradno, »prostiti, da spo- ročite gospodični Loewenskoeld mojo zahvalo za odgovor, ki mi ga je bila dala. Potovanje, ki je bilo že davno določeno, me sili, da bom moral biti več tednov odsoten. Čim se bom vrnil, da bom s privoljenjem gospodične Karline storil vse potrebno za oklice in za poroko.«

Kazenska propoved.

»Regina, moj ljubi zaklad,« je rekel stari prošt, »nič več ne razumem Karline. Prostiti jo morava za pojasnilo.«

»Prav zares, imaš popolnoma prav,« je pritrdila njegova žena.

»Naj jo kar takoj pokličem?«

Schagerstroem je odpotoval, Karel Artur pa je odšel v svojo sobo. Če bi zakonski par rad zaslišal Karline, potem je bila sedanja priložnost posebno ugodna.

»Enkrat Schagerstroemu — košarico, naslednji dan pa s hva- ležnostjo sprejema njegove ponudbe,« je rekel stari gospod. »Si li kdaj videla takšno omahljivko?« Zares ji moram povedati nekaj besed v pouk.«

»Nikdar se ni brigala za to, kaj drugi ljudje govore,« je vzdih- nila gospa Forsius. »Toda to presega vse meje.«

Ze je bila na poti k pleteni vrvi zvonca, ko je nenadoma obstala. Mimogrede je vrgla pogled na svojega moža. Vseh pet bradv sredi njegovega čela se je še vedno bleščalo kakor ogn- njene kroglice, medtem ko je bila njegova koža čisto pepelnata siva.

»Veš kaj,« je rekla stara gospa. »Spravljajem se, ali si tudi zadosti pripravljen, da bi takoj zdajle govoril s Karlino. Tako hitro ji ne prideš do živega. Kako bi bilo, če bi počakal do večera, da se boš ta čas domislil česa primernega?«

Dobra gospa je gotovo naredila svoji sorodnici pravo uslugo. Toda njen mož je bil po dolgi vožnji in močnih čustvenih pre- obratih očitno utrujen in ne bi mogel takoj začeti z novim raz- burljivim razgovorom.

Skoraj isti hip pa je javila postrežnica, da je kosilo na mizi. To je bil torej drugi razlog, da se odloži Karlini namenjena ka- zenska pridiga.